

यत्ने = यत्ने MBh. 13, 186. उपसेवेत तं नित्यं सर्वयत्नेर्गुरुं यथा M. 7, 175. न विषममत्तं कर्तुं शक्यं यत्नशतैरपि Spr. 1470. यत्नात् bei aller Anstrengung 2281. 2905. sorgfältig, eifrig Suçr. 1, 102, 12. VARĀH. BṚH. S. 53, 66. SARVADARĀNAS. 39, 13. मक्तो यत्नात् mit grosser Anstrengung R. 6, 84, 26. अयत्नात् (s. auch u. अयत्न) ohne Anstrengung PĀNĀT. 176, 8, wo ऽयत्नादेव zu lesen ist. यत्नतम् sorgfältig, eifrig M. 3, 135. 9, 15. R. 1, 8, 19. 2, 91, 7. 4, 8, 53. 6, 1, 15. Spr. 379. 843. 1897. 2661. KATHĀS. 26, 4. 52, 376. 53, 7. SARVADARĀNAS. 39, 10. अयत्नतम् (s. auch u. अयत्न) ohne Mühe VID. 282. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 148. H. 1481. यत्नप्रतिपाद्य mit Mühe, nicht leicht KĀC. zu P. 1, 2, 53. — Vgl. अ०, निर्यात्, प्र०, प्रति०, स०.

यत्नवत् (von यत्न) adj. sich Mühe gebend, sich Etwas angelegen sein lassend MBh. 1, 1042. 13, 1932. Spr. 5353. HARIV. 4694. R. GOAR. 1, 79, 47. 2, 31, 28. die Ergänzung im loc.: द्रोणस्यैतस्य विधाते MBh. 3, 13804. M. 9, 222. 12, 92. R. 1, 67, 14 (69, 15 GOAR.). KATHĀS. 61, 117. KUSUM. 1, 6. राघवार्थे R. 4, 47, 18. Willensthätigkeit besitzend; davon nom. abstr. यत्नवत् Schol. zu KUSUM. 5, 4.

यत्नात्पि (यत्न + अ०) m. in der Rhetorik eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, trotz des Bestrebens es sein zu wollen, KĀVĀD. 2, 148. Beispiel Spr. 4003.

यैत्य partic. fut. pass. impers. von यत् PAT. zu P. 3, 1, 97. Vor. 26, 12.

यत्नयुष्ठानपद्धति (2. यति - अयु० + य०) f. Titel einer Abhandlung HALL 141.

यत्र (von 1. य) adv. rel. und conj. VS. PĀT. 6, 27. P. 5, 3, 10. Einfluss auf den Ton des verbi finiti 8, 1, 30. यत्रा VS. PĀT. 3, 120. 1) wo, wohin; häufig auch = यस्मिन्, यस्याम् u. s. w. RV. 1, 83, 6. 113, 2. यत्र यावा वदति तत्र गच्छतम् 133, 7. 7, 1, 4. 14. 63, 5. यज्ञे यत्र देवयोर्ददति 97, 1. VS. 4, 1, 32. AV. 9, 3, 5. चतुष्पथे यत्र वा oder sonst wo ĀCV. GṚH. 4, 6, 3. — यत्र (= यस्मिन्) वास्य रमेन्मनः M. 2, 228. 5, 47. R. 1, 4, 5. 2, 55, 27. ÇĀK. 22, 21. Spr. 746. 1059. 2292. 2294. MEGH. 13. BṚĀG. P. 1, 18, 22. यत्र काले BṚĀG. 8, 23. यत्र देशे R. 1, 40, 4 (41, 4 GOAR.). Spr. 2287. यत्र काष्ठे AK. 3, 3, 35. = येषु Spr. 2773. यत्र ते कीर्तिताः सर्वे तान्वरान्समवाप्स्यसि MĀRK. P. 19, 19. यत्र in einem Conditionalsatze: अग्न्यचतुर्थं पञ्चमकं चेत् । यत्र गुरु स्यात्सात्तरपङ्क्तिः ॥ ÇRUT. 7. wo M. 2, 23. 3, 103. MBh. 1, 5941. 3, 2181. 2254. 2689. 2956. प्रयाता यत्र वै मुनिः (dahin) wo R. 1, 9, 11. 52. 2, 32, 31. 4, 3, 29. 5, 25. ÇĀK. 170. MEGH. 49. Spr. 1768. 2291. VID. 5. MĀRK. P. 50, 78. 86. LA. (II) 7, 3. wohin: यत्र मे नीयते भर्ता स्वयं वा यत्र गच्छति MBh. 3, 16767. R. 2, 35, 10. त्रिंशो प्रापयिष्यामि यत्र मां राम वदस्ये 40, 11. गम्यतां यत्र वाञ्छितम् MĀRK. P. 106, 9. Spr. 2289. Bemerkenswerth sind folgende Verbindungen: a) यत्र यत्र wo immer, wo es auch sei: यत्स्कन्देद्विविधो यत्र यत्र KĀUC. 6. MBh. 3, 12163 (यत्र तत्र ed. Calc.). 12, 8198. Spr. 2286, v. 1. 4305. BṚĀG. P. 5, 16, 1. wohin immer, wohin es auch sei MBh. 5, 2396. HARIV. 15056. R. 2, 96, 46. BṚĀG. P. 4, 17, 15. — b) यत्र तत्र wo es sich gerade trifft, an jedem beliebigen Orte, am ersten besten Orte MBh. 12, 13092. 13, 2518. Spr. 2286. KATHĀS. 64, 99. 107, 36. गमिष्यामि यत्र तत्र an den ersten besten Ort, weiss Gott wohin MBh. 5, 5997. यत्र तत्राश्रमे वसन् in welchem Lebensstadium es auch sei M. 3, 50. 12, 102. Spr. 1225. यत्र तत्र दिने an einem beliebigen Tage PĀNĀR. 2, 7, 33. — c) यत्र कुत्राश्रमे रतः

VI. Theil.

in welchem Lebensstadium es auch sei, in jedem beliebigen L. TATTVAS. 19. Spr. 1223, v. 1. यत्र कुत्र überall R. 7, 20, 10. यत्र कुत्रापि wo es sich gerade trifft PRASAṅGĀH. 16, b. यत्र कुत्रापि जन्मनि in welcher Geburt es auch sei KATHĀS. 80, 41. — d) यत्र वा च wo —, wohin immer RV. 6, 16, 17 (P. 8, 1, 30, Sch.). ĀCV. GṚH. 1, 3, 1. LĪTĪ. 10, 3, 11. so oft, jedesmal wenn KĀND. UP. 6, 2, 3. — e) यत्र क्वचन an einem beliebigen Orte P. 8, 1, 66. VĀrt., Sch. weiss Gott wohin: °गामिन् MBh. 1, 6192. 12, 13023. irgendwann, wann es auch sei M. 9, 233. — f) यत्र क्वापि irgendwohin, hierhin oder dorthin BṚĀG. P. 10, 47, 68. — g) यत्र क्वा वा wo es auch sei BṚĀG. P. 1, 5, 17. 17, 36. 10, 4, 12. — 2) wann, als; wenn RV. 1, 113, 16. 121, 9. 7, 63, 2. यत्र प्र सुदासमावतम् 83, 6. यत्र गा अर्जुनस्य AV. 3, 28, 1. यत्र पशुं संज्ञेयपत्ति ÇAT. Br. 13, 5, 2. यत्र समा नानु चन स्मरेयुः 8, 4, 2. 1, 1, 4, 21. 4, 13. 16. 4, 4, 19. 14, 4, 4. 30. 5, 4, 16. KĀND. UP. 6, 8, 1. ÇĀK. Ç. 10, 1, 20. 14, 62, 2. यत्राब्राह्मणामधिगच्छेयुः LĪTĪ. 9, 2, 6. अतिद्विधं तु यत्र स्यात् M. 2, 14. 8, 104. 336. MBh. 3, 1256. Spr. 2288. 4773. सुतो मतो प्रमतो वा रक्षो यत्रोपगच्छति M. 3, 34. 131. 4, 206. 8, 12. 14. 19. 348. 9, 34. MBh. 3, 2227. fg. 13238. R. 5, 77, 14. Spr. 63. 104. 4773. ad ÇĀK. 8, 20. 51, 16. KĀC. zu P. 1, 1, 50. P. 1, 1, 3, Sch. ohne verbum finitum JĪGĀ. 2, 83. MBh. 3, 2188. Spr. 2293. 2298. 2377. 2740. — 3) damit: निद्रो यत्र मुमुक्षुर्दे RV. 9, 29, 5. neben यथा, अर्क्षो यत्र पीपृथ्यथा नः 3, 32, 14. — 4) da, quum N. 8, 17 (beide Ausgg. des MBh. यत्तु st. dessen). नाकाले विहितो मृत्युर्मर्त्यानाम् — यत्र कात्ता त्वयोत्सृष्टा मुहूर्तमपि जीवति MBh. 3, 2368. R. 2, 37, 20. 6, 82, 9. Spr. 1352. 5240. KĀVĀS. 78, 76. — 5) mit potent. dass nach nicht glauben, nicht zugeben, tadeln, sich wundern P. 3, 3, 148. fgg. न अर्द्धे न मर्षये यत्र तत्रभवान्वृषलं याजयेत्, यत्र तत्रभवान्वृद्धः सन्वृषलं याजयेद्देहीमहे, यत्र तत्रभवान्वृषलं याजयेदार्श्र्यमेतत् Schol. Vor. 25, 14. dass mit praes.: किं नु दुःखमतः परम् । इच्छासंपद्यतो नास्ति यत्रेच्छा (v. l. für यच्छेच्छा) न निवर्तते ॥ Spr. 935. SADDH. P. 4, 14, a.

यत्रकामम् (von यत्र + काम) adv. wohin das Verlangen geht AV. 9, 3, 24. ÇAT. Br. 14, 7, 4, 13.

यत्रकामावसाय (यत्र - काम + अ०) m. die Zauberkraft sich dahin zu versetzen, wohin man gerade Lust hat, Verz. d. Oxf. H. 231, b, 13.

यत्रकामावसायिन् (यत्र - काम + अ०) adj. die Zauberkraft besitzend sich dahin zu versetzen, wohin man gerade Lust hat; davon nom. abstr. °सायिता f. und °सायित्व n. = यत्रकामावसाय Verz. d. Oxf. H. 31, a, 19. GAUDAP. zu SĪKĀHĀK. 23. MĀRK. P. 40, 30 (°शायित्व). 33 (°शायिता). H. 202. Vgl. कामावसायिता PĀNĀR. 2, 8, 2. कामावसायिता 1, 1, 49 mit vorangegehendem तथा, wofür vielleicht यथा (यथाकामा०) zu lesen ist.

यत्रतत्रशय (यत्र - तत्र + शय) adj. sich hinlegend, wo es sich gerade trifft, dem es einerlei ist wo er schläft MBh. 5, 3560.

यत्रत्य (von यत्र) adj. wo (rel.) seiend, wo wohnend MĀLATĪM. 144, 17. BṚĀG. P. 5, 2, 12. 6, 14.

यत्रसायंगृह (यत्र - सायम् + गृह) adj. dort seine Wohnung aufschlagend, wo Einen der Abend erteilt, MBh. 1, 1031. 1813. 3, 471. Spr. 4410.

— Vgl. सायंगृह.

यत्रसायंप्रतिश्रय (यत्र - सायम् + प्र०) adj. f. अ० dass. MBh. 3, 2587.

यत्रस्थ (यत्र + स्थ) adj. wo (rel.) sich aufhaltend MBh. 9, 2252.